

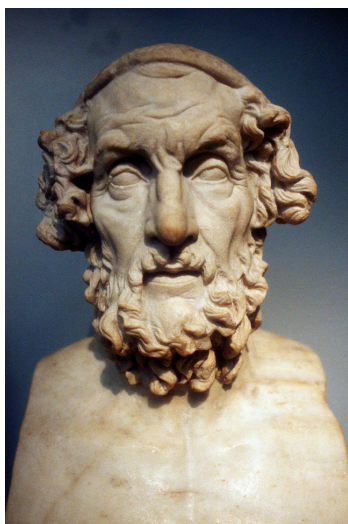
3.1 Apie ką pasakoja epas?

Epas – vienas ankstyviausių epikos žanrų, dažniausiai eiliuotas didelis mitologinės ar istorinės tematikos veikalas, kuriam būdingas patetiškas stilius, idealizuoti, aktyvūs herojai.

Senesni epai paprastai vadinami herojiniais. Herojinis epas – plačios apimties kūrinys, dažniausiai eiliuotas, pasakojantis apie legendinių arba istorinių herojų žygius tautai svarbiu istorinių lūžių laikotarpiu.

„Literatūros enciklopedija mokyklai“

Jau žinote, kad pagrindiniai šaltiniai, kuriais remiantis atkuriamas politinis, socialinis, kultūrinis ir religinis Antikos gyvenimas, buvo ir tebėra **Homero „Iliada“** ir **„Odisėja“**. Šie du kūriniai ir yra pagrindiniai istorinio bei herojinio epo pavyzdžiai.

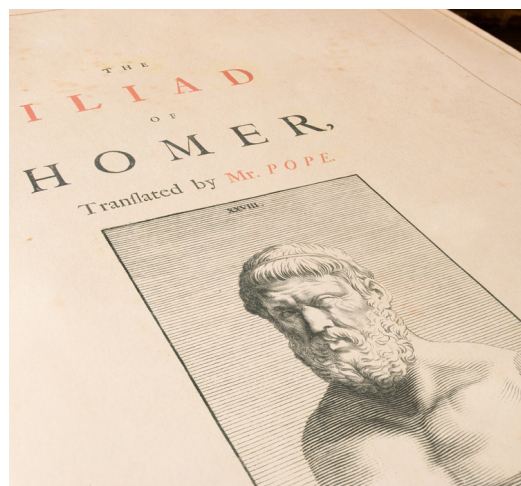

VIII a. pr. Kr. gyvenęs graikas Homeras laikomas pirmuoju Europos poetu, parašiusiu kertinius Vakarų kultūros tekstus – epines poetas „Odisėja“ ir „Iliada“, pasakojančias Trojos karo mitą. Nėra tiksliai žinomas nei jo gyvenimo laikas, nei vieta. Dar Antikos laikais septyni miestai varžėsi, kuris iš jų buvo aklo poeto tėvynė, o vokiečių romantikai apskritai dvejojo, ar toks poetas kada nors gyvenęs. Šiandien svarbu tai, jog Homeras seniai tapo visų europiečių poetu.

Manoma, kad poemose aprašytas Trojos karas galėjęs vykti XIII a. pr. Kr. Ilgai abejota, ar aprašytieji įvykiai iš tiesų vyko, ar egzistavo minimos vietovės. 1871 m. Trojos griuvėsius Turkijos šiaurėje atkasė ilgai jų ieškojęs vokiečių verslininkas ir archeologas mėgėjas Heinrichas Šlymanas (Heinrich Schliemann).

Pagrindinė „Iliados“ tema – Trojos karas tarp graikų ir trojėnų bei devintaisiais karo metais achajų (taip poemose vadinami graikai) stovykloje kilęs vaidas.

Poemoje pilna „tirštų“ karo vaizdų: karo lauke skamba sužeistųjų dejonės, liejasi kraujo upės, siaubą kelia užkariautojų žiaurumas ir miesto gynėjų ryžtas, nuolat sklendo kažkur greta esančios mirties pajauta, liepsnoja keršto ugnis, skamba laidotuvių raudos. „Iliada“ – tarsi ryški graikiška vaza, pilna visų raudonos atspalvių nuo ugninės iki tamsios vyno, pilna bronzos ginklų geltonio ir ryškiaspalvių Helenos ir kitų moterų brangiausių apdarų.

3.1 Apie ką pasakoja epas?

THE ODYSSEY

Visai kitaip yra „Odisėjoje“, kupinoje šaltų ir niūrių spalvų: pilkšvos, melsvos, juodos; tamsi ir jūra, baugi ir pomirtinio pasaulio Hado šalis. „Odisėjoje“ pasakojama apie Odisėjo ir kitų žymiausių achajų (Nestoro, Menelajaus, Diomedo, Filokteto, Idomenėjo) grįžimą į namus pasibaigus Trojos karui. Odisėjas šioje kelionėje užtrunka dešimt metų. Keliaujant jam teko įveikti įvairius pavojus ir atsispirti svetimų kraštų pagundoms.

Tiek „Odisėja“, tiek „Iliada“ jau seniai tapo kertiniais Vakarų kultūros tekstais. Į Lietuvos kultūrą jie pateko pirmiausia per daugybę Homeru sekusių autorių, o versti pradėti XX a. Gydytojas iš Jonavos – Jeronimas Ralys – dar 5 gimnazijos klasėje pradėjo iš senovės graikų į lietuvių kalbą versti abi poetas. „Odisėjos“ vertimas baigtas po gero dešimtmečio, 1921 m., o „Iliados“ spėta išversti tik penkiolika giesmių. Likusį tekstą jau 1930 m. suredagavo, baigė versti ir išleido žymūs Lietuvos kultūros veikėjai – Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė, Pranciškus Žadeikis, Jurgis Talmantas. Antrąjį, šiuo metu daugiausiai skaitomą, vertimą atliko klasikinės filologijos profesorius Antanas Dambrauskas.

Pagal Ramintą Važgėlaitę „Homerą“

„Iliada“ – tai pasakojimas apie karą, „Odisėja“ – apie tai, kas vyksta po jo.

3.1 Apie ką pasakoja epas?

1. Perskaitę tekstą susipažinote su epo sąvoka ir kertiniais Vakarų kultūros tekstais. Atsakykite į žemiau pateiktus klausimus žodžiu arba raštu.

1. Savais žodžiais paaiškinkite, kaip supratote, kas yra epas.
2. Koks yra pagrindinis šaltinis, padedantis nagrinėti Antikos laikotarpį?
3. Kas sukūrė pagrindinius istorinio ir herojinio epo pavyzdžius?
4. Ką savais žodžiais galėtumėte papasakoti apie Homerą?
5. Kokia pagrindinė „Iliados“ tema?
6. Su kuo lyginama „Iliada“?
7. Kokia pagrindinė „Odisėjos“ tema?
8. Kokie pagrindiniai „Odisėjos“ herojai?
9. Kaip „Iliada“ ir „Odisėja“ pateko į Lietuvą?
10. Kada ir kas užsiėmė šių dviejų epų vertimais?

